

Uvodnik tematskoga broja *Nasilje u virtualnom svijetu*

Ovaj tematski broj časopisa *Napredak* posvećen je nasilju u virtualnom svijetu kao pojavi koja je sve prisutnija u životu svake škole, radu svakog zaposlenika škole i razvoju svakog učenika. Polazeći od te činjenice, kao i od činjenice da ne možemo i ne želimo djelovati u smjeru onemogućavanja modernih tehnologija, svjesni smo da moramo pronaći modalitete adekvatnog suočavanja s tim problemom, odnosno prepoznati mogućnosti njegove prevencije, kao i amortizacije njegovih ne samo štetnih nego na žalost i potencijalno pogubnih posljedica. Govoreći u terminima moderne preventivne znanosti, to bi značilo nužnost identifikacije, implementacije i evaluacije zaštitnih čimbenika, a za što je neophodno prethodno identificirati rizične čimbenike te razumjeti mehanizme njihova djelovanja.

Nasilje u virtualnom svijetu relativno je nov oblik nasilnog ponašanja, čije suzbijanje trenutno predstavlja jedan od najvećih izazova tijela formalne socijalne kontrole širom svijeta jer se bitno razlikuje od klasičnih oblika nasilja. Taj je problem posebno naglašen kod mlađih dobnih skupina čija je komunikacija sve manje verbalna i neverbalna komunikacija „licem u lice“ te se sve više premješta u virtualni prostor. Tome su pridonijele sve brojnije i sve popularnije mrežne stranice, aplikacije i društvene mreže na kojima mladi provode sve veći dio svog ne samo slobodnog nego i radnog vremena.

Odrasli sporije prate te promjene, a i kad ih prate, ostaje problem otežanog nadzora djece i mladih u virtualnom prostoru, što usporava identifikaciju neprihvatljivih oblika ponašanja do kojih dolazi u tom prostoru. To predstavlja izazov kako roditeljima, tako i nastavnicima u školi, budući da djeca znatan dio dnevnog i tjednog vremena provedu u školi koja nije samo važan obrazovni, nego i odgojni čimbenik. U tom su smislu iznimno važni uspostava sinergije između svih djelatnika škole i roditelja, kao i konstantni naponi usmjereni na stvaranje zdrave školske klime, koja je važan zaštitni čimbenik u prevenciji različitih poremećaja u ponašanju učenika,

te je stoga opravdano očekivati njezino pozitivno djelovanje i na ponašanje učenika u virtualnom prostoru.

S obzirom na uočenu potrebu za preciznijim spoznajama o modalitetima utjecaja školske klime na pojavu i prevenciju nasilja na društvenim mrežama, u tematski broj *Napretka* uključili smo ukupno osam znanstvenih radova (tri izvorna znanstvena članka, tri prethodna priopćenja i dva pregledna rada). Jelena Pavičić Vukičević, Romana Galić i Gordana Buljan Flander u svome radu uspoređuju različite čimbenike kolektivne djelotvornosti škole prema percepciji učenika kao prediktora različitim oblicima nasilja u virtualnom svijetu; Davorka Martinjak, Matea Korda i Ivan Ovčar bave se temama prevalencije i spolnih razlika u iskustvu vršnjačkog nasilja u virtualnom svijetu; Irena Cajner Mraović, Sabina Gosarić i Suzana Kikić istražuju povezanost školske klime s postupanjem učenika u situacijama nasilja, ali i s razlozima izostanka reakcije učenika na nasilje na društvenim mrežama; Kristina Dević i Ivana Jolić bave se rizičnim ponašanjem djece i mladih u virtualnom okruženju, a na temelju iskustva rada u Centru za pružanje usluga u zajednici „Savjetovalište Luka Ritz“ Martina Ferić i Marko Prpić propitkuju ulogu i mogućnosti škole u prevenciji vršnjačkog nasilja u virtualnom svijetu; Valentina Pavlović, Marijan Vinogradac i Dorotea Sudar opisuju načine reagiranja i razloge nereagiranja adolescenata u situacijama nasilja na društvenim mrežama; Dora Vranjican, Krešimir Prijatelj i Iva Kuculo istražuju čimbenike koji utječu na pozitivan socioemocionalni razvoj djece, a Vesna Bilić i Mirela Balog u svome radu istražuju percepciju vršnjačkog nasilja nad djecom s teškoćama u realnom i virtualnom svijetu.

U nastavku tematskog broja *Napretka* donosimo i dva prikaza: Petar Smontara potpisuje prikaz knjige prof. dr. sc. Vesne Bilić *Nove perspektive, izazovi i pristupi nasilju među vršnjacima* (2018., u izdanju Obrazovnih izazova i Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu), a Ivana Dubovečak prikaz knjige doc. dr. sc. Vesne Budinski *Početno čitanje i pisanje na hrvatskome jeziku* (2019., u izdanju Profil-Kletta i Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu).

Tematski broj *Napretka*, u skladu s navedenim, donosi radove hrvatskih znanstvenika i praktičara koji dolaze iz akademske zajednice, škola i drugih javnih ustanova koje pružaju podršku djeci u riziku od nasilja u virtualnom svijetu, kao i stručnjaka iz tijela javne vlasti. To je ujedno i primjer poželjnog interdisciplinarnog akademskog i znanstveno-istraživačkog djelovanja u zajedničkoj misiji zaštite najboljih interesa djeteta u 21. stoljeću.

U Zagrebu 1. prosinca 2019.

*Irena Cajner Mraović
Jelena Pavičić Vukičević*